

Morsø Festuge 2014: Spor af tiden

Af Thomas Rosendal Nielsen

Morsø Festuge (2014) tog meget direkte livtag med udkantsproblematikken. Det lå både i den direkte kontekst for festugen, der blev arrangeret som optakt til *Kultur mødet 2014*, og i festugens tema, *Spor af tiden*, der kredsedde om Axel Sandemoses roman, *En flygtning krydser sit spor* (org. 1933).

Gågaden i Nykøbing Mors. Foto: Thomas Rosendal Nielsen

Efter det første Kultur møde på Mors i 2013 efterspurgte kommunen og byens borgere, at byen og øen blev mere synlige i Kultur mødet, der ellers risikerede at blive oplevet som en slags koloni af fremmede, der indtog byen for nogle dage. Man var stolte over at være værter for Kultur mødet, men det lokale medejerskab krævede at blive udbygget. Teatret påtog sig at løse denne opgave med Morsø Festuge 2014 som optakt til og i delvist overlap med Kultur mødet, og nu, fra 2015, som en integreret del af Kultur mødet.

Ifølge teatrets kunstneriske leder, Gitta Malling, var ambitionen med temaet at vende hele Jantelovs-problematikken på hovedet. Temaet havde mødt modstand, idet flere lokale oplevede Janteloven som en del af et fortærsket og misvisende billede af nutidens Mors; som en del af hele udkantsmytologien, der ikke behøvede at blive fremhævet (igen!). Den bærende kunstneriske ide bag festugen var at dreje problematikken 180 grader: Sandemose og hans roman er et bidrag til verdenslitteraturen, som øens beboere kan være stolte af, og bogen og øen vidner

også om en historie, hvor øen, i kraft af bl.a. jernstøberiet, storgårde, skaldyrsfiskeri mv., har været et rigt område, både økonomisk og kulturelt. Festugen tematiserede Janteloven for at begrave den og medvirke til at skabe stolthed, fællesskab og ejerskab over øen og dens historie.

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

"Janteloven findes alle andre steder end på Mors!"

(...) "Hvis ikke jeg havde set det. øen kunne, og engagementet fra dem, der bor her, så var jeg aldrig flyttet herop". (Villsen, 6.6.2014). Sophie Villsen, festugekoordinator og nylig tilflytter til øen, gør meget ud af at understrege dette allerede før festugen. Og festugen har kun bekræftet hendes oplevelse af øens ressourcer og engagement: "Jeg er bare enormt stolt over, hvad det her samfund kan, når det gider, og når det får lov" (Villsen, 7.1.2015).

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

Denne stolthed er også det, der skinner igennem i festugens mest spektakulære arrangement, 'foreningsforestillingen' som Villsen kalder den, *En krydsning flytter sit spor*, instrueret af Steen Haugesen. Omvendingen af Janteloven er ekspliciteret meget bogstaveligt i titlens ordspil. Den startede på kirkepladsen midt i byen og endte, efter en kort procession gennem byens gader, med en koncert på havnen. Forestillingen inkluderede over 100 frivillige fra øens foreningsliv, der sang, dansede, strikkede, dykkede, fortalte om deres tilknytning til øen og meget mere. Iscenesættelsen var inspireret af både Odin Teatrets *byttehandler* og Rimini Protokolls *100%-forestillinger* og var først og fremmest en iscenesættelse af byen og dens indbyggers historier, bundet sammen af spørgsmålet: skal jeg rejse, eller skal jeg blive? Hovedpersonen vælger at rejse bort og sejler ud fra havnen i en fiskekutter for at erobre verden. Men resten af byens befolkning bliver og holder en fest!

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

I forestillingens hovedscene bliver publikum bedt om at stille sig på den ene side af torvet, hvis de ønsker at blive på øen, på den anden side af torvet, hvis de ønsker at rejse. Langt størstedelen stiller sig på den første side, og forestillingen synliggør på den måde først og fremmest befolkningens kærlighed til øen og byen. Længslen efter at rejse bort er markeret som kontrapunkt. Øens skyggeside (sociale problemer mv.) blev ikke tematiseret, men var diskret til stede i form af deltagernes mangfoldighed. Forestillingen sluttede af med en opløftet koncert på havnen, hvor solen pludselig brød igennem det regnvejr, der havde lagt sig over byen (godt instrueret!) og skinnede på de tilbageblivende, mens hovedpersonen forsvandt på sin fiskekutter i horisonten.

Fra det folkelige til det 'syrede'

Festugens program var derudover koncentreret om relativt få aktiviteter, som på hver deres måde muliggjorde forskellige forbindelser mellem teatret og lokalområdet. Programmet virkede ikke spinkelt i betragtning af, at det overlappede med kulturmødet, og der var faktisk en tilfredsstillelse i, at man forholdsvis nemt kunne nå at deltage i det hele. Det virkede også som om, teatret havde lagt et ambitionsniveau, hvor de faktisk kunne være med til at løfte alle aktiviteterne, uden hverken at trække for tunge vekslers på sig selv eller de frivillige.

Gæsteforestillingen, *Hukommelsespaladset*, af Luna Park havde sin egen fine installationsæstetik og havde måske ikke så meget med temaet at gøre, men blev blandt andet brugt til at skabe forbindelse til skolerne, og man kunne besøge installationen i løbet af dagen, hvilket var godt, da festugens øvrige indslag havde en mere tidsligt afgrænset karakter.

Teatret fejrede sit jubilæum som en del af festugen, og udover at dette gav en anledning til at samle teatrets venner og fortælle historien om teatrets egne 'spor af tiden', så kunne teatret demonstrere, at de også teknologisk set er med på beatet, idet husets tekniker, Kim Fast Jensen, havde programmeret en animationsforestilling til lejligheden, som blev projiceret på teatrets ydermur i silende regnvejr.

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

Teatertalent Mors, teatrets skuespillerskole for unge, producerede forestillingen *En flygtning fra Jante* – baseret på to af Sandemoses romaner, bearbejdet og instrueret af Eva Littauer og Jonas Littauer. Forestillingen var – ud over jubilæet – det eneste af programpunkterne, der foregik inde på selve Limfjordsteatret, og det lykkedes faktisk at fylde salen seks gange (to ekstra-forestillinger blev arrangeret). Forestillingen var teksttung, men båret af et meget stramt iscenesættelsesgreb: en meget konsekvent frontal spillestil, et visuelt stiliseret, trist univers og en dyster grundtone. Her blev temaet i den grad taget alvorligt og bogstaveligt, og teatret dannede på den måde meget konkret rammen om mødet mellem den unge generation og den gamle tekst (hvilket bl.a. blev bemærket af Sandemose-selskabet). Tyngden og dysterheden i den lille mørke teatersal stod i skarp kontrast til lethed og feststemningen i udendørsforestillingerne.

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

Processionsforestillingen, *Jantelovens Begravelse*, udviklet af Maja Rehøj Skovhus, Annika Nilsson og Floriane Facchini, var festugens mest skæve og måske mest kunstnerisk dristige programpunkt. Det skulle skabe en overgang fra et inkluderende, humoristisk og folkeligt optog til en mere og mere 'syret', avantgardistisk performance. Fra uddelingen af pindemadder og festlige gadeoptrin ved processionens begyndelse til deltagerinvolverende bekendelsesteater, mediemontage, mærkelige masker, performere smurt ind i moler ved dens afslutning – ledsaget af folkelige elementer som øl, sang og taler. Omfavnelsen af denne på en gang primitive og avancerede kunstform krævede den ultimative afsked med enhver form for "skulle dét nu være noget!" til gengæld for en simpel hengivelse til "nå, lad os nu bare være her sammen og se, hvad det bliver til!"; heri lå begravelsen af janteloven. I denne tilskuers øjne bar projektet stadig præg af at være et udviklingsprojekt; det var rå og skævt, hvilket sådan set er godt, men visse steder også uskarpt. Ikke desto mindre lykkedes grundideen, skridningen mellem det folkelige og det 'syrede' var markant og overrumplende. Da jeg deltog, var der mange, der gik – måske på grund af vejret. Andre aftner blev folk siddende og tog det hele med

Det synlige og det usynlige

Malling og Villsen fremhæver to mindre elementer i festugen som de mest vigtige succeser for at synliggøre øen og teatret i forbindelse med Kulturmødet: pyntningen af gågaden og de såkaldte 'pop-up events'. Teatret havde inviteret børn fra området til at male paraplyer, som natten før festugens start blev hængt op over gågaden i Nykøbing. Overraskede indbyggere fotograferede gadebilledet og postede det på facebook, billederne blev 'likede', og pludselig var paraplyerne også en mediebegivenhed, der gav festugen opmærksomhed langt ud over lokalsamfundet. Teatret havde derudover arrangeret en række 'pop-up events', fx omkring en centralt placeret rundkørsel i byen, hvor skuespillere klædt i hvidt pludselig dukkede op i bybilledet. En kørte rundt og rundt på cykel, en anden i bil, en tredje blæste sæbebobler op fra et skjul i midten af rundkørslen, et par andre gik rundt med en vogn og flyttede på kufferter. Eventen var på den måde optakt til *En krydsning flytter*

sit spor, hvor figurerne og de hvide kostumer gik igen. Denne og lignende events gentog sig flere gange, og var med til at gøre teatret synligt i gadebilledet ved siden af Kulturmødets massive tilstedeværelse med scener, stande, telte, informationsboder ol.

Foto: Thomas Rosendal Nielsen

Der er ikke de store ansatser til kritik i teatrets selvevaluering. Også her virker det som om, at teatrets kultur er at "fejre det gode" (som Malling udtrykker det i forbindelse med foreningsforestillingen), i stedet for at hænge sig i småfejl og bagateller. Og indtrykket er da også, at det kan de roligt gøre, for festugen har været en succes.

I samtalen efter festugen nævner Malling og Villsen kun to 'ærgrelser'. Det ene var, at - en i øvrigt meget formidlingsvenlig - åben prøve med Teaterkorpset på forestillingen *Min farfars guitar* var meget ringe besøgt, måske fordi den ikke var kommet i kulturmødets program, måske fordi den var placeret langt væk fra de øvrige aktiviteter på Morsø Folkebibliotek. I hvert fald blev den ikke synlig nok. Synlighed var et problem i en anden forstand, da kommunen havde valgt at placere en scene på et uheldigt sted på kirketorvet, hvilket gjorde det meget vanskeligt at skabe et tilfredsstillende og sammenhængende scenebillede i den store forestilling. Her kan jeg kun bakke teatret op; en uforståelig prioritering og lidt hensynsløst overfor de mange frivillige. I bagatelkategorien kan jeg tilføje, at jeg fandt det lidt uheldigt, at man i den store forestilling havde valgt at prioritere lydforstærkning til skuespillerne, men ikke til de frivillige, der havde replikker. Ud over det rent praktiske i, at det gjorde det svært at høre, hvad de sagde, og at de i forvejen utrænede stemmer måtte anstrenge sig for overhovedet at blive hørt, så signalerede forskellen (givetvis mod intentionerne), at det var vigtigere at høre, hvad skuespillerne sagde, end hvad de frivillige sagde, og det strider lidt mod ånden i projektet.

Som de største udfordringer nævner Malling og Villsen vejret og tidspunktet for festugen. Teatret insisterer på at størstedelen af arrangementerne skal foregå udendørs for at møde tilskuerne - de lokale såvel som Kulturmødets gæster - dér, hvor de er. Det kræver naturligvis et beredskab i forhold til dårligt vejr, men

publikum synes generelt at have trodset regnen. Tidspunktet, august, var først og fremmest en udfordring for ledelsen af de frivillige, pga. den store, nødvendige pause i sommerferien, der krævede en form for genstart af engagementet (og sikkert også hukommelsen) i august.

"Mere end et Teater!"

Festugen lægger sig ifølge Malling og Villsen i naturlig forlængelse af den måde, teatret har udviklet og profileret sig selv igennem mange år, hvor det er en helt central del af teatrets selvforståelse at interagere med byen på mange andre måder end igennem produktionen af forestillinger. Malling anser det fx som naturligt og nødvendigt, at teatrets medarbejdere har flere kompetencer og opgaver, end dem, der knytter sig til deres funktion i en forestilling, som fx skuespillere. Det betyder også, at teatret bemandingsmæssigt og kompetencemæssigt er godt rustet til at løfte denne type gaver. Teatret har gennem festugen udvidet deres kontaktflade til det private erhvervsliv i byen, hvor bl.a. handelstandsforeningen, havnen og Thy-Mors Energi nævnes som nye samarbejder, der spillede en vigtig rolle i at få hele logistikken omkring festugen til at fungere.

Teatret har i forvejen stor erfaring med frivillig ledelse, og indtrykket er, at Morsø Festuge har været fuldt ud bæredygtigt på det område, hvilket bestemt ikke er en selvfølge. Villsen fremhæver vigtigheden af den personlige, løbende, face-to-face kontakt med de frivillige og partnerne i det hele taget, som det der udvikler og fastholder engagementet. Mails og facebook kan være nyttige værktøjer, men er helt utilstrækkelige i forhold til at skabe den type relationer og det fælles ejerskab, som denne type projekter kræver. Malling understreger vigtigheden af, at man kan kommunikere en tydelig ide om det mål, som projektet arbejder hen imod, fx ved at beskrive et billede af, hvordan en scene fra forestillingen kunne se ud.

Det vigtige for teatret nu er, at udvikle en organisation, hvor det fortsat er i stand til at være "mere end et teater", samtidigt med at det *også* er et teater. Dvs. en organisation, der gør, at teatret fortsat er i stand til at løse den lange række af 'ekstra', udadvendte aktiviteter i form af fx teaterskole, festuge mv. – som det er afgørende vigtigt for et moderne egnsteater at deltage i og bidrage med – uden at det går udover 'livsnerven', nemlig at være et teater, der henter og skaber form og inspiration gennem sin kunstneriske produktion. Pointen er at sikre, at disse to aktivitetsflader ikke dræner, men understøtter og tilfører kraft til hinanden.

Artiklen er baseret på interviews med festugekoordinator, Sophie Villsen og teaterleder, Gitta Malling før og efter festugen, foruden personlig deltagelse festugens program.